

DOFINS I BALENES EN ELS CINC SEGLES DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Juan Antonio Raga*

Els cetacis, és a dir, els dofins, catxalots, balenes i altres espècies pròximes, són un dels grups d'animals carismàtics que constitueixen, per a tots els qui es preocupen pel medi ambient, autèntics emblemes de la conservació de la vida en els mars del planeta. Sota els lemes de "Salvem les balenes" i "Salvem els mars", molts recordem les primeres campanyes de conscienciació ambiental que feren la volta al món durant els anys setanta. Fins i tot avui, a causa de la gran sensibilització que susciten en els ciutadans i, indirectament, en els responsables polítics, els especialistes donen a aquests mamífers l'apel·latiu d'"espècies paraigua" perquè la seua protecció permet, per extensió, salvaguardar i preservar altres organismes menys "populars" i, en general, la biodiversitat marina.

Això no obstant, i en contrast amb l'interès que desperten, balenes i dofins continuen essent considerats animals exòtics, propis d'àrees remotes, com ara l'Antàrtida, i quasi mai del nostre Mediterrani, tot i que el nostre Mare Nostrum alberga un nombre elevat d'espècies de cetacis, des de petits dofins fins a grans balenes. I és que, en general, els valencians tendim a viure mentalment allunyats del mar, encara que geogràficament el tenim tan prop i encara que siga tan important per a la nostra economia turística.

Precisament del 6 al 8 d'abril de 1999 es va celebrar al Palau de la Música de València la *13th Annual Conference of the European Cetacean Society*, dins dels actes de commemoració dels Cinc Segles de la Universitat de València.

La prioritat fonamental d'aquesta reunió va ser intentar formular i debatre estratègies de conservació dels mamífers marins per al segle vinent. Històricament, la relació entre l'home i els mamífers marins ha anat lligada a la idea d'explotació il·limitada. La bale-

na dels bascos és un símbol clar d'aquest ús tradicional dels recursos: es pensa que aquesta espècie es va començar a caçar al nord d'Espanya en el segle XI per obtenir-ne greix i oli; a finals del segle XIX, estava a punt d'extingir-se. Aquest destí és compartit avui per altres espècies de mamífers marins com ara el llop marí o per la majoria dels dofins fluvials, perquè, de manera directa o indirecta, la pressió humana continua essent enorme. És evident, això no obstant, que en les

darreres dècades hi ha hagut un canvi profund d'actitud cap a les idees de conservació i gestió de recursos naturals. Avui dia, en moltes parts del món s'obtenen importants ingressos econòmics "alternatius" gràcies als mamífers marins. Senzillament, s'ha desenvolupat una activitat ecoturística d'observació de les balenes i dels dofins en el seu hàbitat natural que es coneix amb el nom de *whale-watching*. Encara que ens puga sorprendre, a Espanya, i

concretament a les illes Canàries, ha tingut lloc un espectacular desenvolupament d'aquesta activitat en els últims anys, i ha assolit uns importants ingressos, gràcies al transport de vora un milió de turistes cada any per observar aquests animals. Òbviament aquesta activitat no està exempta de problemes, donat que, a vegades, la presència humana contínua en l'hàbitat dels mamífers marins també pot generar un impacte sobre la seua població. Precisament l'intent de trobar fórmules perquè el desenvolupament econòmic siga compatible amb la conservació dels mamífers marins és, en suma, el darrer objectiu d'aquest congrés dels cetòlegs europeus celebrat a València.

«ELS VALENCIANS TENDIM A VIURE MENTALMENT ALLUNYATS DEL MAR, ENCARA QUE GEOGRÀFICAMENT EL TINGUEM TAN A PROP I ENCARA QUE SIGA TAN IMPORTANT PER A LA NOSTRA ECONOMIA TURÍSTICA»

*Departament de Biologia Animal i Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva. Universitat de València